

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Investim în mediu. Credem în viitor

Instrumente Structurale
2007 - 2013

Proiect cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR)

Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița
Situl de Importanță Comunitară ROSCI0031
Aria de Protecție Specială Avifaunistică ROSPA0020

MĂSURI DE CONSERVARE PENTRU SPECII

Măsurile de conservare prezentate sunt conținute în planul de management al Parcului Național Cheile Nerei-Beușnița, realizat în cadrul proiectului:

Elaborarea planului de management al Parcului Național Cheile Nerei – Beușnița (ROSCI 0031 și ROSPA 0020 Cheile Nerei – Beușnița)

proiect finanțat prin Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR), în cadrul Programului Operațional Sectorial Mediu, Axa prioritară 4

Beneficiar:

Universitatea de Științe Agricole și
Medicină Veterinară a Banatului „Regele
Mihai I al României” din Timișoara

<http://usab-tm.ro/>

Partener:

RNP-ROMSILVA – Administrația Parcului
Național Cheile Nerei - Beușnița RA

<http://www.cheilenereibeusnita.ro/>

Site-ul proiectului:

[**http://cheilenerei.usab-tm.ro/index.html**](http://cheilenerei.usab-tm.ro/index.html)

Notă: Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar punctul de vedere al Uniunii Europene.

MĂSURI PENTRU PROTECȚIA PĂSĂRILOR

Pădurea a fost și a rămas dintotdeauna generatorul și totodată refugiul *celei mai* complexe biodiversități dintre toate ecosistemele cunoscute. Este *cel mai* sensibil și vulnerabil *phainomenon* (ceea ce apare) viu și din nou *cea mai* supusă ființă, în sens de organism, opunerii dintre *util și imposibil*. Înțelegem prin *util* pragmatismul uman intruziv iar prin *imposibil* capacitatea viului răscolit, răvășit, conturbat în a se reîntoarce la starea inițială.

Viața nu este programabilă, poate doar în limite infinitezimale, ci este *preprogramată*; evoluează după legi proprii guvernate genetic, însumând tot atâtea rânduiești ori cutume câte specii există pe acest pământ. Încercarea omului conștient de efectele provocate preajmei sale, în care este doar *parte și* nu element de *centru* și ale cărui acțiuni modificatoare spațiului ce-l înconjoară provoacă replici aidoma unui dialog la care el nu mai are de fapt răspuns, îl pun în situația de a inventa, ad hoc, attribute ca - de exemplu - *ecologizare*, pentru a ieși din starea supărătoare, pentru a-și tăinui ignoranța. Un verb care include sinei sale împletirea dintre iluzie și necunoaștere, întoarcerea la „ce a fost” fiind divagația neștiutorului combinată cu spălatul pe mâini al procuratorului din Pont, dar nu și a cercetătorului conștient și dăruit cunoașterii adevărului, de fapt, realității; adevărul poate avea multiple conotații.

Am expus toate acestea ca un fel de exordiu în raport cu textul ce urmează și în care ne-am străduit a găsi soluții la *managementul*, de fapt buna îngrijire pe care o are sau ar trebui să o aibă activitatea forestieră și nu numai, privind păsările pădurii. Spunem aceasta pentru a atrage atenția asupra faptului că un *viespar* de pildă, pasăre răpitoare activă în timpul zilei, se poate manifesta astăzi indiferent la prezența omului dar mâine să nu mai vină la cuib spre a-și hrăni puii, dacă același om a fost simțit la 200, 700, 1000 de metri distanță față de arborele în care și-a pus în viață progenitura. Ca și oamenii, animalele au sensibilități și temperamente diferite. Este așadar datoria pădurarului, tehnicianului, inginerului silvic, dornici sau obligați, de a administra cuvenit patrimoniul viu al pădurii dar și a turistului nerăbdător în aflarea tainelor preajmei sale sălbatice, întru respect și bună păstrare, să știe în prealabil, pe de o parte, care este *bunul* în sens calitativ dar și numeric al speciilor aflate în pădurea pe care o guvernează spre acționa pe potriva protecției lor la momentul cuvenit aplicării utilităților practice, pe de alta, a drumășului în dorința firească de a-și reîncărca energiile din sevele Naturii din care s-a desprins fără întoarcere.

Dintre păsările „mari” ale codrului, **răpitoarele-de-zi** (șoimii, acvilele) și cele de noapte (bufnițele) sunt cele mai sensibile și vulnerabile; către acestea se îndreaptă atenția protectoare a omului, atâta vreme cât se știe că, în ultimul veac, numărul indivizilor speciilor a scăzut îngrijitor, ba chiar că unele neamuri de înaripate (vulturii), care au fost semetia țării, au dispărut definitiv.

Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița este printre altele încă, *parva sed apta*, zona acvilelor-de-munte și a șoimilor călători, păsări bănuitoare și sensibile la cea mai mică mișcare străină de loc, la pocnetul fie și slab al crengii călcate din întâmplare; pentru acestea, liniștea este condiție crucială. Fără liniște, rămânem doar cu tulburarea ei. Astfel:

- ✓ măsură stringentă de protecție, nu numai a acvilei-de-munte ci a tuturor păsărilor răpitoare-de-zi, este **interzicerea omologării de noi trasee turistice în zonele de cuibărit**;
- ✓ renunțarea la vizite tematice în timpul ciclului de reproducere, **delimitarea în jurul acestor cuiburi a unor zone de liniște** în care orice activitate umană să fie puternic limitată până la interzicere;
- ✓ iarna, când procurarea hranei este subliminală, este benefică **oferirea cadavrelor de animale de talie mijlocie sau mare**; în acest sezon răpitoarele se manifestă și necrofag;
- ✓ **marcarea firelor electrice de înaltă tensiune cu balize vizibile**;
- ✓ **pe o suprafață de aproximativ 4 km² incluzând și pădurea (acolo unde este cazul) să nu fie instalate eoliene** având în vedere faptul că

impactul (doar optic) cu acestea poate influența negativ prezența speciilor în habitat;

- ✓ **restricția oricărei activități silvice în perioada martie – octombrie;**
- ✓ parte importantă a unei bune gospodării este **monitorizarea anuală a cuiburilor și supravegherea lor;**
- ✓ **amplasarea de cuiburi artificiale;** se asigură astfel condiții de cuibărit păsărilor și o oarecare siguranță față de factorii meteorologici (cuibul artificial este o ramă metalică rotundă, care este fixată în bifurcația trunchiului arborelui; rama solidă este apoi umplută cu crengi și împletituri până când va căpăta forma și caracterul unui cuib natural).

Sumara expunere de mai sus este valabilă și pentru celelalte specii de răpitoare-de-zi netrecute în anexa III OUG 57/2007, actualizată prin legea 49/2011.

Aquila chrysaetos (acvila de munte). © Dan Stănescu

În cazul **răpitoarelor-de-noapte** (bufnițe, ciufi, huhurezi) situația este aceeași ca la șoimi și acvile. Se adaugă:

- ✓ **păstrarea „pe picior”, până la prăbușirea de la sine, a arborilor uscați și găunoși, surse sigure de cuibărit.**

Dacă adăugăm acestui deziderat și lumea **ciocănititorilor**, deopotrivă sub aspect trofic, cercul se închide în favoarea lor precum și a unor specii de păsările cuibăritoare în scorburii: pițigoii mare, de pildă, un important factor în ceea ce privește întreținerea sănătății unui horst. Pentru bufnițe intră în discuție și cuiburile părăsite (inactive) - cu excepția celor iremediabil degradate - aparținând păsărilor răpitoare-de-zi, ciorilor sau coțofenelor, cuiburi care se cer păstrate *in situ*; protejarea lor își are logica în faptul că de acestea profită, cu scopul perpetuării neamului lor, mai multe specii de strigiforme (*buhă*, *ciuf-de-pădure*).

Strix uralensis – pui. © Dan Stănescu

O interdicție totală pentru exploatarea forestieră în zona locurilor de rotit și de reproducere se impune în cazul **ieruncilor** (păsări din neamul găinilor și parte a familiei cocoșilor sălbatici); o bună administrare a existenței lor se poate face numai prin identificarea locurilor de cuibărit, a cuiburilor în sine, prin monitorizări anuale cu scopul urmăririi evoluției sau declinului populației.

- ✓ **delimitarea** în jurul acestor locuri a **unor zone de liniște** în care activitatea umană să fie strict interzisă precum și limitarea și chiar oprirea tăierilor acolo unde condițiile de habitat sunt asigurate;
- ✓ benefică ar fi **oprirea oricărei activități umane** în zonele constatate ca fiind, din perspectiva prezenței speciei, stabile, îndeobște **în perioada de reproducere** (perechile formate de cu toamna se reproduc în aprilie-mai, uneori mai devreme, în funcție de factorii abiotici: temperatură, precipitații).

Plecând de la cunoașterea faptului că biologia **passeriformelor** variază de la specie la specie, că depunerea ouălor se face în cuiburi construite în subarboret, în stratul ierbos existent sau în coronamentul arborilor, de regulă în ecoton sau în apropierea acestuia, în arbori sau arbuști izolați, nu pot fi sugerate măsuri specific-individuale ce ar trebui luate pentru protejarea reproducerii *ciocârliei-de-pădure* (*Lullula arborea*), de exemplu, care cuibărește pe sol. Se recomandă:

- ✓ **menținerea vegetației ierboase** (interzicerea cosirii) **în perioada de reproducere** (aprilie-iunie).

Aceași este situația pentru constructorii de cuiburi în subarboret sau folosind ca suport crengile arborilor - toate passeriformele sunt specii nidicole, care suportă mai mult sau mai puțin bine deranjările.

O soluție de optimizare a cuibăritului păsărelelor poate fi adresată doar celor care își organizează vatra în scorburi; în acest caz intră în discuție montarea de cuiburi artificiale care se adresează întregului neam al *pițigoilor* (*Paridae*), *țiclenilor* (*Sittidae*), *muscarilor* (*Muscicapidae*), *ciocănitorilor* (*Picidae*) etc., specii considerate ca importanți factori în combaterea biologică a dăunătorilor.

Lumea păsărilor este o lume variată, în continuă mișcare și deplasare grație capacității reprezentanților ei de a zbura, în parte ubicvistă, în parte stenotopă, pentru a enumera doar extremele felului lor de a fi, o entitate vie cu percepții, instincte, sensibilități, manifestări, feluri de a comunica atât de variate încât cunoașterea integrală a lumii lor sub diferitele ei aspecte necesită încă decenii spre a fi finalizată; mai mult chiar, în pofida dispariției unor specii din fauna lumii, se descoperă, chiar în timpul nostru, altele, neștiute până acum. Presiunea demografică, înghițirea, prin extinderea progresiv geometrică a activității umane, a unor habitate deseori unice și loc al existenței unei biodiversități de-acum agresate, a dus, tocmai pentru împiedicarea unei asemenea catastrofe, la înființarea unor oaze de liniște în care să fie conservată natura așa cum ne-a fost dată; omul adevărat, omul inteligent se

armonizează cu Natura. Vrem să credem că este și vrerea care însoțește deciziile celor care conduc destinele Parcului Național Cheile Nerei-Beușnița.

Parus major. © Dan Stănescu

MĂSURI PENTRU PROTECȚIA NEVERTEBRATELOR, AMFIBIENILOR ȘI REPTILELOR

Cu toate că speciile de nevertebrate au capacitate mare de reproducere și în general populații cu număr însemnat de indivizi, acestea sunt vulnerabile la modificările habitatelor, majoritatea având o capacitate redusă de dispersie. Multe specii au nevoie, pentru a se hrăni sau reproduce, fie de un anumit tip de habitat, fie se hrănesc cu organisme dintr-un grup taxonomic restrâns (au un grad ridicat de specializare trofică).

Nevertebrate acvatice

De starea de sănătate a habitatelor acvatice depind populațiile speciilor următoare:

Austropotamobius torrentium

Cordulegaster heros

Carabus variolosus

Unio crassus

Râurile și pâraurile din aria protejată sunt, pe alocuri, folosite ca mijloc de evacuare a deșeurilor. Pe lângă imaginea de groapă de gunoi în aval de localități, creată de deșeuri împrăștiate prin vegetația malurilor, mai grav este impactul materialelor organice deversate în apele curgătoare. Acestea schimbă parametrii fizico-chimici ai apei, cu repercusiuni asupra faunei acvatice, speciile protejate fiind adesea și buni bioindicatori ai calității apei. Pentru reducerea poluării pâraurilor și râurilor care traversează localități,

pentru a stopa modificările aduse habitatelor acvatice și pentru a îmbunătăți starea de conservare a speciilor dependente de acestea, se impun:

- ✓ **conștientizarea locuitorilor** asupra faptului că apa este un bun care trebuie protejat;
- ✓ conlucrarea factorilor decizionali pentru rezolvarea problemelor legate de **colectarea deșeurilor** dar și identificarea (urmată de sancționarea) activităților care au caracter poluator al apei;
- ✓ construirea de poduri sau podețe pentru **evitarea trecerii vehiculelor și atelajelor prin apele curgătoare**;
- ✓ închiderea drumurilor create în albiile apelor curgătoare;
- ✓ **interzicerea tăierii speciilor lemnoase din lunca apelor curgătoare**, această activitate provocând mortalitate în rândul faunei acvatice prin reducerea gradului de umbrire al apei, modificarea oxigenării apei și poluarea habitatului;
- ✓ amplasarea de pancarte și afișe informaționale în care să se menționeze **interdicția colectării speciilor**;
- ✓ **interzicerea oricărui tip de lucrări sau exploatare în lunca minoră**, fără avizul administratorului;
- ✓ **interzicerea eliberării speciilor alogene** (de origine străină, venite din altă parte) în aria protejată;
- ✓ **interzicerea deversării apelor uzate și a agenților poluanți în habitatele acvatice**.

Nevertebrate silvicole

Deoarece habitatele forestiere acoperă peste 90% din suprafața Parcului Național Cheile Nerei - Beușnița, cele mai multe specii de nevertebrate se găsesc în acest tip de habitat:

Pentru conservarea speciilor de nevertebrate protejate din habitatele forestiere sunt obligatorii:

- ✓ **conservarea arboretului matur, inclusiv a lemnului mort pe picior sau la sol și a arborilor scorburoși;**
- ✓ **implicarea autorităților pentru controlul practicilor de incendiere a vegetației (în apropiere de Mocerîș, o bună parte din pădurea de stejar a fost recent incendiată);**
- ✓ **implementarea unui management forestier adecvat, cu exploatarea rațională, compatibile cu menținerea habitatelor într-o stare favorabilă din punctul de vedere al populațiilor speciilor protejate;**
- ✓ **nu se vor înlocui speciile de foioase cu rășinoase, păstrându-se cel mult proporția actuală;**
- ✓ **nu se vor realiza tăieri în lunca râurilor și pâraurilor permanente (pe benzi de cel puțin 20 m lățime);**

- ✓ **nu se vor face exploatări de resurse minerale în habitatele forestiere;**
- ✓ **crearea de grămezi de lemn mort în apropierea lizierei, în zonele unde au fost identificate coleoptere saproxilice;**
- ✓ **lemnul proaspăt tăiat, destinat scopurilor comerciale, trebuie îndepărtat imediat din parcelele silvice și nu va fi depozitat în imediata apropiere a habitatelor forestiere;**
- ✓ **conservarea coridoarelor ecologice din luncile râurilor, a arborilor izolați, a perdelelor forestiere;**
- ✓ **menținerea structurii mozaicate a zonelor forestiere inclusiv prin conservarea arboretului matur din lizieră și a luminișurilor.**

Nevertebrate practicele

Habitatele de pajiști sunt prezente îndeosebi în partea vestică a ariei protejate, între Potoc și Cărbunari, în jurul localității Stăncilova, în lungul Nerei până la intrarea în chei și sub formă de poieni (Poiana Florii, Poiana Roșchii, Poiana Meliugului, La Bătătură etc.) sau poieni în lungul drumurilor de exploatare (Păuleasca, Liciovacea). Atât aceste zone deschise cât mai ales cele de lizieră constituie habitate importante pentru conservarea speciilor:

Continuarea practicilor agricole și zootehnice tradiționale au efecte favorabile în conservarea biodiversității; modificarea acestor practici, fie prin intensivizare, fie prin abandonare, produc modificări habitatelor și speciilor pe care le adăpostesc. Pentru protecția și conservarea acestui tip de habitat sunt necesare:

- ✓ **încurajarea practicilor pastorale tradiționale**, pentru menținerea structurii floristice, a suprafețelor actuale și a biodiversității pajiștilor;
- ✓ **limitarea împăduririi naturale a pajiștilor** prin pășunat rațional, cosiri;
- ✓ **întreținerea fânețelor prin cosiri tradiționale**;
- ✓ **întreținerea rigolelor și pâraurilor** cu rol în asigurarea regimului hidric al habitatelor de pajiște;
- ✓ **păstrarea mozaicului natural al pajiștilor** prin conservarea speciilor lemnoase (sălcii, frasinii, plopi) folosite ca plantă gazdă de *Euphydryas maturna*.

MĂSURI PENTRU PROTECȚIA AMFIBIENILOR

Dintre **amfibieni**, în aria protejată este bine reprezentată populațional, pe suprafața întregii arii protejate, specia *Bombina variegata* (buhai cu burtă galbenă), prezentă atât în zonele forestiere cât și în cele de pajiști, cu condiția să se formeze microhabitate acvatice temporare sau permanente. Principala cauză care a dus la periclitarea speciei la nivel european este pierderea habitatelor de reproducere. Acest fapt se datorează modificărilor naturale (evaporare) sau antropice (desecări, drenaje, trecerea vehiculelor etc.) aduse habitatelor, mai ales dacă acestea au loc în decursul dezvoltării larvare, mortalitatea mormolocilor fiind ridicată. În lipsa rigolelor de pe marginea drumurilor, specia a fost identificată în bălțile formate pe drumurile forestiere, pârauri temporare și zone umede din pajiști sau lizieră. Cum principala zonă în care sunt prezente microhabitatele speciei se află în lungul drumurilor forestiere, impactul exploatărilor silvice și a accesului auto asupra acestora este ridicat.

Ca măsuri de protecție și conservare a speciei sunt necesare:

- ✓ **lucrări de favorizare a formării microhabitatelor speciei** prin: crearea de rigole pe marginea drumurilor, devierea pâraurilor pe terenurile plane unde există tendința de băltire a apei, crearea de baraje și iazuri artificiale de mici dimensiuni (cu adâncime sub 1 m) pe cursurile pâraurilor;

- ✓ **întreținerea periodică a bălților și ochiurilor de apă**, prin eliminarea vegetației dezvoltată excesiv, acolo unde tinde să acopere luciul apei;
- ✓ **crearea de adăposturi de hibernare și estivație** în vecinătatea habitatelor cu populații însemnate, prin păstrarea trunchiurilor de copaci căzuți, depozitarea de pietre, grămezi de bușteni, desișuri, garduri etc.;
- ✓ **interzicerea circulației pe drumurile forestiere pe timp de noapte, cel puțin, în perioada aprilie-iunie;**
- ✓ **evitarea lucrărilor de desecare și interzicerea schimbării modului de folosință a terenurilor** din pajiști în arabil;
- ✓ **se vor evita acțiunile cu risc de poluare a habitatelor speciei**, acolo unde sunt prezente, cât și în vecinătate, dacă există riscul de propagare (utilizarea pesticidelor și a îngrășămintelor, deversarea deșeurilor, a apelor uzate, exploatarea resurselor naturale etc.).

Bombina variegata.
© Florin Prunar

Dintre speciile de **reptile**, una se bucură de statut de protecție: vipera cu corn (*Vipera ammodytes*). Amenințările asupra habitatului și a speciei, în aria protejată sunt: arderea vegetației (ca metodă de curățare a terenului sau incendiere accidentală), uciderea deliberată a exemplarelor de către oameni, perturbarea prin accesul turiștilor și localnicilor cu vehicule de teren în sit, colectarea exemplarelor. Datorită dimensiunii mari a ariei protejate și a distribuției habitatului specific speciei nu sunt necesare măsuri speciale de conservare. Sunt recomandate campanii de conștientizare, atât în rândul turiștilor cât mai ales al localnicilor.

Vipera ammodytes.
© Adorian Ardelean

Lacerta viridis.
© Adorian Ardelean

MĂSURI PENTRU PROTECȚIA IHTIOFAUNEI

În ecosistemele acvatice reofile din cadrul Sitului Natura 2000 ROSCI0031 Cheile Nerei – Beușnița sunt întâlnite frecvent următoarele specii comunitare de pești și ciclostomi: fâsa mare (*Cobitis elongata* – specie pe care o regăsim numai în bazinul râului Nera), zvârluga aurie (*Sabanejewia aurata balcanica*), moioaga (*Barbus meridionalis petenyi*), porcușorul de vad (*Gobio uranoscopus*), porcușorul de nisip (*Gobio kessleri banaticus*), porcușorul de șes (*Gobio albipinnatus vladkovi*), boarța (*Rhodeus sericeus amarus*), avatul (*Aspius aspius*), fusarul (*Zingel streber*), zglăvocul (*Cottus gobio*), respectiv chișcarul (*Eudontomyzon danfordi*), însă prezența lor cât și a habitatelor specifice este amenințată de următoarele activități: extragerea de agregate minerale din albia minoră a râului Nera, amenajările hidrotehnice temporare sau permanente fără aviz tehnic și științific, abandonarea deșeurilor în cadrul/vecinătatea cursurilor de apă, igienizarea utilajelor agricole în albia minoră/majoră a râului Nera etc.

În acest context, se impune aplicarea unui set minim de măsuri de conservare care să cuprindă următoarele:

- ✓ **extragerea de agregate minerale din albia minoră a râului este interzisă** (exceptând zonele colmatate, cu risc de inundare);
- ✓ **nu se execută lucrări de amenajare a albiei minore** în perioadele de migrație, reproducere, predezvoltare, respectiv iernare a organismelor acvatice;

- ✓ aplicarea ghidului de bune practici în agricultură, eventual și a măsurilor de Agromediu;
- ✓ **depozitarea deșeurilor în apropierea albiei minore și majore este interzisă;**
- ✓ **modernizarea/retehnologizarea stațiilor de epurare a apelor uzate;**
- ✓ **combaterea/prevenirea braconajului;**
- ✓ **nu se organizează concursuri/competiții de pescuit sportiv în cadrul sitului.**

MĂSURI PENTRU PROTECȚIA MAMIFERELOR

Spre deosebire de multe alte grupe de animale, mamiferele se caracterizează printr-o capacitate mai mare de învățare care, în general, reprezintă un avantaj în ceea ce privește adaptabilitatea la condițiile mereu schimbătoare de mediu și habitat, respectiv în cazul unui anumit grad de perturbare umană. Evident, chiar și pentru mamifere șansele de supraviețuire și gradul de adaptare sunt limitate iar pentru a asigura supraviețuirea pe termen lung a acestora este necesară reglementarea unor activități umane în anumite zone mai sensibile.

- ✓ în cazul speciilor de carnivore mari (*Ursus arctos*, *Canis lupus* și *Lynx lynx*) este necesară **delimitarea unor zone de refugiu (de liniște)** destinate ca spații de odihnă pe timpul zilei și de creștere a puilor în sezonul vernal și estival.

Lynx lynx – râs.
© Ioan Duma

Acestea ar trebui să se întindă pe suprafețe de 9-15 km², în interiorul cărora activitățile forestiere de orice fel (extragere de material lemnos, lucrări de întreținere) să fie interzise în perioada aprilie-august iar activitățile turistice și cele pastorale să fie reduse la minim. Aceste zone de refugiu trebuie să fie echidistant și relativ uniform distribuite pe suprafața parcului. Ele se pot suprapune mult cu zonele greu accesibile ale ariei protejate unde, oricum, accesul uman este dificil.

Totuși, deoarece aceste carnivore necesită nu numai zone de refugiu dar și existența unei hrane abundente, este necesară optimizarea habitatelor din punct de vedere trofic. Astfel:

- ✓ este necesar un **control mai bun al braconajului**;
- ✓ **pe timpul iernii se recomandă utilizarea sărăriilor și a hrăniturilor** pentru cervide și suide;
- ✓ **menținerea heterogenității habitatelor**, prin favorizarea unor ochiuri/poieni deschise, cu vegetație lemnoasă tânără (regenerări) și vegetație ierboasă, în zonele forestiere mai compacte.

Acest din urmă proces se realizează deja de mulți ani, ca urmare a practicilor silvicole actuale, dar trebuie perfecționat și planificat mai rațional.

În scopul evitării conflictelor dintre populația locală și carnivorele mari, ar fi de dorit ajutorarea localnicilor care posedă animale domestice cu informații privind modul de protejare a stocului de animale și chiar cu material lemnos pentru realizarea unor țarcuri sigure.

În cazul vidrei, o specie care depinde strict de cursurile de apă, este necesară:

- ✓ **limitarea lucrărilor hidrotehnice din amonte care ar putea afecta debitul Nerei sau al Minișului.**

Acest aspect este deosebit de important și din perspectiva predicțiilor climatice care arată o tendință de accentuare a deficitului hidric în viitoarele decade, în sud-vestul României.

- ✓ **activitățile care vizează regularizarea sau determină degradarea malurilor râurilor principale trebuie strict interzise;**
- ✓ **controlul activităților turistice și de pescuit sportiv de pe cursul Nerei.**

MĂSURI PENTRU PROTECȚIA CHIROPTERELOR

Liliecii folosesc pentru adăpost și reproducere peșterile, în general pe cele care au curs de apăși galerii superioare, în care se acumulează aerul cald, sau podurile caselor în care indivizii pot pătrunde în zbor, prin ferestre, sau prin târâre, printre țigle sau prin fante. În perioada de naștere și creștere a puilor, chiropterele femele formează colonii de maternitate unde sunt lăsați puii pe timpul zborului. Aceste adăposturi sunt folosite și pentru hibernare. Prezența și starea de conservare a coloniilor sunt influențate, pe lângă factori naturali, și de factorul antropic, care are implicațiile sale prin activitățile desfășurate în păduri și peșteri. Pentru protecția liliecilor și a habitatelor acestora sunt necesare:

- ✓ limitarea încărcăturii de animale pe pășunile din zona carstică (sub 0,5 UVM / ha);
- ✓ folosirea dolinelor doar pentru fânețe;
- ✓ aplicarea lucrărilor silvice nu se face în zone cu lapiezuri semi-îngropate și stâncării nude, doline, zona inferioară a versanților văilor active, văi de doline și uvale, pante ce depășesc 25°;
- ✓ nu se vor realiza plantații de rășinoase și se va proceda la extragerea în timp a rășinoaselor plantate și promovarea tipului fundamental de pădure;

Colonie de lilieci.
© Asociația Speologică Exploratorii

- ✓ nu se vor despăduri / exploata pădurile situate deasupra habitatului, pe suprafețe mai mari de 0,25 ha și, de asemenea, sunt interzise despăduririle / exploatarea pădurilor situate deasupra galeriilor de peșteri și avene ce compun habitatul 8310;
- ✓ nu se vor despăduri / tăia arborii și arbuștii pe o rază de 50 m în jurul intrărilor în habitatul 8310;
- ✓ depozitarea materialului lemnos (crengi, trunchiuri) rezultat în urma exploatării forestiere nu se face în depresiuni, gropi, văi, ponoare;
- ✓ trasul lemnului se face pe trasee diferite, de lungime și pantă reduse, (exclus pe văi active/inactive, doline), doar cu atelaje;
- ✓ amplasarea grilajelor și / sau a gardurilor la intrările de avene / peșteri din apropierea așezărilor umane;

- ✓ protejarea și menținerea deschiderilor carstice, indiferent unde se situează (intravilan/extravilan);
- ✓ captarea izvoarelor se face fără obturarea fisurilor / cavităților naturale;
- ✓ dacă se recurge la captarea izvoarelor pentru alimentarea cu apă potabilă, se va asigura un debit remanent permanent, suficient pentru continuarea proceselor naturale care au loc în carst;

Colonie de lilieci.

© Asociația Speologică Exploratorii

- ✓ vizitarea cavităților este permisă doar cu ghid autorizat sau ranger, cu excepția celor deschise publicului larg (excepție fac și grupurile autorizate ale asociațiilor speologice);
- ✓ se montează pasarele suspendate pentru tranzitarea planșeelor de calcit din cavitățile vizitabile;
- ✓ vizitele în peșteri, în perioada de maternitate și hibernare, se vor realiza rar, în grupuri de maxim 3 persoane;
- ✓ în cavitățile care adăpostesc colonii de naștere, maternitate sau hibernare cu un număr total de peste 500 exemplare se vor aviza doar activitățile de cercetare și explorare;
- ✓ este interzisă circulația mijloacelor auto în zona bazinului de recepție a cursurilor de apă cu ponoare în afara drumurilor publice, forestiere sau agricole;

- ✓ sunt interzise amenajările rudimentare și promovarea vizitării unor cavități dacă acestea nu fac obiectul unei amenajări turistice autorizate;
- ✓ este interzisă ridicarea nivelului apei subterane din cavități prin amplasarea unor construcții sau amenajări rudimentare;
- ✓ orice colectare de roci, fosile, forme geomorfologice, formațiuni, sediment, floră, faună sunt permise numai cu aviz și doar în scop științific;
- ✓ se vor închide cavitățile cu grilaj, în scopul conservării, dacă au speleoteme fragile, situri arheologice sau paleontologice ori faună bogată, dacă sunt utilizate ca laboratoare naturale, dacă au intrări verticale în zone frecventate de om/animale domestice (pericol de accidente), dacă reprezintă surse de apă potabilă.

MĂSURI DE CONSERVARE PENTRU SPECII DE PLANTE

Speciile de plante, erbacee sau lemnoase, cu flori sau înmulțindu-se doar prin spori, îndeplinesc funcții importante în ecosisteme, singure, dar mai ales în comunități vegetale (fitocenoză). Chiar dacă nu apar ca specii importante pentru faună (hrană, loc de depus ponta etc.), unele specii, prin prezența lor de mii de ani într-un loc, sunt martori ai evoluției naturale, ai condițiilor climatice de odinioară. În Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița se găsesc atât specii spectaculoase prin flori, cât și specii mai umile, însă importante pentru știință. În prima categorie intră bujorul și toate orhideele spontane, dar și specii mai comune de pajiști, tufărișuri sau păduri, care imprimă un aspect deosebit peisajului. În a doua categorie regăsim specii de ferigi și plante cu flori mai mici, dar care, prin originea lor submediteraneană, au semnificație biogeografică.

Lista roșie a plantelor superioare din România include destul de multe specii din PN Cheile Nerei – Beușnița, un indicator al patrimoniului vegetal deosebit al acestei arii protejate. Între aceste specii, menționăm pe *Aethionema saxatile* (= *Aethonema banaticum*), *Alyssum wierzbicki*, *Asplenium onopteris*, *Cardamine enneaphyllos*, *Lychnis viscaria* subsp. *atropurpurea*, *Orchis pallens*, *Picnoman acarna*, *Sorbus borbasii*, *Tragopogon balcanus* etc.

Chiar dacă nu sunt incluse în listele roșii, populațiile de **tisă** (*Taxus baccata*) și **alun turcesc** (*Coryllus colurna*) din parc au o valoare conservativă ridicată. Tisa este declarată monument al naturii iar alunul turcesc este o specie caracteristică pentru pădurile de influență ilirică din sud-vestul României. Ambele specii necesită, implicit, măsuri de conservare cum sunt menținerea habitatelor naturale, interzicerea tăierii speciilor dar și favorizarea regenerării lor, acolo unde este posibil.

Ca specii-țintă ale proiectului au fost desemnate două: **bujorul** – *Paeonia mascula* subsp. *mascula* și o **orhidee** spontană – *Himantoglossum caprinum*, ale căror situații sunt descrise mai detaliat în continuare.

La modul general, măsurile de conservare ale populațiilor acestor specii se referă la menținerea habitatelor în sânul cărora cresc acestea și în prevenirea apariției unor presiuni drastice (tăierea arborilor, schimbarea modurilor de folosință a terenurilor agricole, suprapășunat, incendieri repetate, invadarea stațiunii de către specii alohtone). În cazul speciilor de pajiști și tufărișuri, esențială este intervenția omului prin exploatare tradițională (pășunat și cosit moderat, controlul îndesirii arbuștilor din pajiști, etc.). Sunt necesare și măsuri de educare și conștientizare a populației, turiștilor, a tuturor celor care desfășoară activități în parc, dar și măsuri de monitorizare fină a populațiilor de plante de interes conservativ.

***Paeonia mascula* (L.) Mill. subsp. *mascula* (= *Paeonia corallina* Retz):
bujor de pădure**

Este cel mai rar bujor sălbatic din România, prezența lui fiind semnalată doar în bazinul Beușnița și sub Vf. Simion. Aceasta din urmă este, se pare, și ultima stațiune în care se mai găsesc câțiva indivizi, care înfloresc și fructifică rar. Deși specia se mai găsește în Europa sudică, din estul Franței până în Serbia și Bulgaria, populația din PN Cheile Nerei-Beușnița este valoroasă, ca avangardul nord-estic al acestei specii sub-mediteraneene.

Paeonia mascula. © Alma Nicolin

Dat fiind efectivul foarte mic, populația este puternic amenințată, în principal de umbră (competiția cu celelalte plante) și de depresia genetică. Deoarece este o specie de semi-umbră, menținerea habitatului semideschis, prin controlul dezvoltării vegetației lemnoase, este o măsură necesară. Prelevarea de semințe și răspândirea lor în habitate asemănătoare din cuprinsul sitului nu este aplicabilă deocamdată, datorită fertilității scăzute a populației. Propagarea pe cale vegetativă sau înmulțirea prin semințe *ex situ*, urmată de repopularea habitatului ar putea deveni o măsură necesară. Se interzic vizitele neghidate ale turiștilor, pentru a preveni culegerea ilegală a acestei plante rare.

***Himantoglossum hircinum* (L.) Spreng. subsp. *caprinum* (M.Bieb.) K.
Richt.: ouăle popii**

Este o orhidee spontană, spectaculoasă prin portul destul de înalt (de regulă peste 0,5 m) și partea inferioară a florii (labelul) foarte lungă. Este semnalată în literatura botanică științifică în mai multe stațiuni din România, însă prezența ei în multe dintre acestea este îndoielnică. Cu atât mai prețioase sunt cele câteva grupuri de indivizi întâlnite în PN Cheile Nerei - Beușnița (Valea Beiului, Valea Ciclovei și Ilidia), cu o excepție, compuse din puțini indivizi.

Această orhidee preferă zonele cu tufărișuri (nu suportă pășunatul) și (ca majoritatea orhideelor) este sensibilă la condițiile de umiditate, rămânând în stadiul vegetativ (nu înflorește) în anii secetoși. Menținerea populațiilor presupune așadar găsirea unui echilibru între ponderea pajiștii și tufărișului. Îndepărtarea completă a vegetației arbustive din liziere și marginile pajiștilor, ca și curățarea prin incendiere sunt metode profund nocive pentru specie. Dat fiind că specia atrage privirile la momentul înfloririi, turiștii trebuie informați; dealtfel, ruperea sau smulgerea orhideelor (a tuturor orhideelor spontane!) sunt acțiuni ferm interzise în țările Europei Occidentale, indiferent de situarea într-o arie protejată sau nu. Populațiile mici de *Himantoglossum caprinum* din aria protejată necesită o monitorizare atentă.

Inflorescență de *Himantoglossum caprinum* – orhidee
inconfundabilă prin labelul lung și
adânc despicat al florilor.

© Alma Nicolin

La elaborarea acestui material au contribuit:

Alma Nicolin (coordonator)

Dan Stănescu: avifaună

Prunar Florin, Adorian Ardelean: nevertebrate, amfibieni și reptile

Ioan Bănățean Dunea, Andrei Osman: ihtiofaună

Ioan Duma: mamifere

Bogdan Bădescu: chiroptere

Gabriel Arsene, Ilinca Îmbrea, Nicoleta Bîtea: plante

Acest material a fost realizat în cadrul proiectului ***Elaborarea planului de management al Parcului Național Cheile Nerei – Beușnița (ROSCI 0031 și ROSPA 0020 Cheile Nerei – Beușnița), SMIS CSNR 36394.***

Proiectul este cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională, în cadrul Programului Operațional Sectorial Mediu (Axa prioritară 4) .

Mai multe informații pe: <http://cheilenerei.usab-tm.ro>

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene.

Material editat de către **Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului „Regele Mihai I al României”** din Timișoara

Mai 2015

